

רשומות

ספר החוקים

10 בפברואר 1965

446

ח' באדר א' תשכ"ה

עמוד

63

חוק הירושה, תשכ"ה—1965

חוק הירושה, תשכ"ה-1965*

פרק ראשון: הוראות כלליות

הירושה	1. במות אדם עובר עובדו ליורשיו.
הורשים	2. היורשים הם יורשים על פי דין או זוכים על פי צוואה; הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי צוואה.
כשרות לרשת בני-אדם	3. (א) כל מי שהיה בזמנים נמות המוריש כשר לרשת אותו. (ב) מי שנוולד תוך 300 יום לאחר מות המוריש, דינו כדין מי שזוהה בזמנים כמות המוריש, זולת אם הוכח שהורתו היתה אחרי כן.
כשרות לרשת תאגידים	4. לענין זכויות הירושה על ילד אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היה הוריו נשואים זה לזה, ואם לא.
מכלול לרשת	4. תאגיד כשר לרשת אם במות המוריש היה כשר לזכות בנכסים או אם נעשה כשר לזכות בנכסים תוך שנה ממתן צו קיום הצוואה; בית המשפט רשאי להאריך תקופת זו בשנה נוספת.
מכלול לרשת	5. (א) אלה מסוללים לרשת את המוריש: (1) מי שהורשע על שגרום במתכוון למותו של המוריש או שניסה לגרום למותו; (2) מי שהורשע על שהעלים או שהשמיד את צוואתו האחרונה של המוריש, או שזייף אותה, או שחבט על פי צוואה מזוייפת. (ב) מי שהורשע על שניסה לגרום למות המוריש והמוריש מוזל לו, במזבז או על ידי עשיית צוואה לטובתו, חוזר ונעשה כשר לרשת את המוריש.
הסתלקות הירושה מזכותו בעובד	6. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העובדן רשאי יורש, בהוצעה בכתב לכית המשפט, להסתלק מחלקו בעובדן, כולו או מקצתו. (ב) מי שהסתלק מחלקו בעובדן, רואים אותו כמיידו שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה; אין הסתלקות לטובת אדם אחר, אלא לטובת בן-זוגו או ילדיו של המוריש. (ג) הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט. (ד) הסתלקות על תנאי - בטלה.
עסקאות אחרות בזכות הירושה	7. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העובדן רשאי יורש, בהסכמו שבכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעובדן, כולו או מקצתו, ורשאים נושי הירושה לעקל חלקו בעובדן. (ב) העבירה ושעבוד כאמור מצד קטין ומצד מי שהוכרז פסול-דין טעונים אישור בית המשפט. (ג) העבירה, שעבוד או עיקול כאמור אינם מקנים זכויות אלא כדי המגיע ליורש וחלוקת העובדן; הם שוללים מן היורש את הזכות להסתלק מחלקו בעובדן.

* נחקק בכנסת בית כ"ט בשנת תשכ"ה (1 בפברואר 1965); הצעת החוק דברי הסבר פורסמו בח"ח 344, (תשי"ח) עמ' 212.

(ד) זכותו של יורש נכנס ממניים מצדדי העזובן אינה ניתנת להעברה, לש עברו או לעיקול כל עוד לא חולק העזובן.

8. (א) הטכס בדבר ירושתו של אדם וריתור על ירושתו שנעשו בויתור של אותו אדם – בטלים. עסקאות בירושה עתידה

(ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם בעשתה כצוואה לפי הוראות הוק זה.

9. (א) מתו שניים או יותר ולא גבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעזובנו של כל אחד מהם לפי כללים אלה: שניים שמתו כאחד

(1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי;

(2) היו שני התובעים יורש-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עזובנו מחלקים;

(3) בין תובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העזובן, כאין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.

(ב) בסעיף זה, "יורש-ודאי" – מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה; "יורש-ספק" – מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

פרק שני: ירושה על פי דין

10. יורשים על פי דין הם: יורשים מבני המשפחה

(1) מי שהיה בנות המוריש בן-זוגו;

(2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה – קרובי המוריש);

זכויות הירושה שלהם יהיו לפי האמור בפרק זה.

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזובן – זכות הירושה של בן-זוג

(1) כשירשים אתו ילדי המוריש מנישואין קודמים – רבע;

(2) כשירשים אתו ילדי המוריש שלא כאמור בססקה (1) או צאצאיהם או הורי המוריש – חצי;

(3) כשירשים אתו אחים או אחיות של המוריש או הורי הוריו של המוריש – שני שלישים;

(4) כשירשים אתו יורשים על פי דין אחרים – חמש שישיות;

(5) באין יורשים אחרים – הכל.

(ב) היו בנות המוריש כל נכסי בני-הזוג, או מרביתם לפי שוויים, בבעלות משותפת של שניהם, יהיה חלקו של בן-הזוג בעזובן המוריש, בנסיבות האמורות בסעיף קטן (א) פסקה (2) – רבע.

(ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, וככלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזובן; הוראה זו אינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזובן מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

סדר הפרסות בין קרובי המוריש	12. ילדי המוריש קודמים להוריו, הוריו קודמים להורי הוריו; אולם אם השאיר המוריש ילדים והורים, נוטלים ההורים ששית מן העזבון.
החלקים בעזבון	13. ילדי המוריש חולקים ביניהם בשווה, וכן חולקים הורי המוריש ביניהם והורי הוריו ביניהם.
חלופה של יורש	14. ילדו של מוריש שמת לפניו והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו, ועל דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו; והוא הדין בילד או קרוב שנמצא פסול לרשת או שהתלק מוירושה שלא לטובת בן-זוגו או ילדיו של המוריש.
החלוקה בין חליפים	15. ילדים היורשים לפי סעיף 14 חולקים ביניהם בשווה מה שירשו בדרך זו.
יורשה מכו אימוץ	16. (א) מי שאומץ כדין יורש את מאמצו כאילו היה ילדו, וכן יורשים את המאמץ בצאצאי המאומץ. (ב) המאומץ וצאצאיו אינם יורשים על פי דין את קרובי המאמץ; המאמץ יורש את המאומץ כאילו היה הורהו, אולם קרובי המאמץ אינם יורשים על פי דין את המאומץ. (ג) המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ.
זכות היורשה של המדינה	17. (א) כאין יורש לפי הסעיפים 10 עד 16, תירש המדינה כיוורשת על פי דין. (ב) מה שירשה המדינה לפי סעיף זה ישמש למטרות חינוך, מדע, בריאות וסעד, אולם רשאי שר האוצר להעניק מנכסי העזבון או לשלם, בתחום שווים של נכסי העזבון שהגיעו לידי המדינה אתרי סילוק חובות העזבון, תשלום חד-פעמי או תשלומים חוזרים – (1) לאדם שערב מות המוריש היה מחסורו על המוריש; (2) לאדם או לתאניד שערב מות המוריש היה מחסורו של המוריש עליו; (3) לכן-משפחתו של המוריש או של בן-זוגו שאיננו מורשיו על פי דין.
פרק שלישי: יורשה על פי צוואה	
סימן א': צורת הצוואה	
צורת הצוואה	18. צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, בפני רשות או בעל-פה.
צוואה בכתב יד	19. צוואה בכתב יד תיכתב כולה ביד המצווה, תישא תאריך כותב כידו ותחתם בידו.
צוואה בעדים	20. צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר ותתם כאמור.
הפקדת צוואה	21. (א) מי שעשה צוואה בכתב יד או בעדים רשאי להפקידה בבית משפט מחוזי; ההפך קדה תהיה במסירת הצוואה על ידי המצווה עצמו לידי שופט או רשם של בית המשפט או לידי רשות שתוסמך בתקנות לקבל צוואות על מנת להעבירן לבית המשפט.

(ב) צוואה שהופקדה ונשמרה בפקדון לפי סעיף זה עד מותו של המצווה תהיה ראויה לכאורה שהאדם הנקב בה כמצווה עשה את הצוואה ושגשגה לכל המאוחר ביום ההפקדה.
 (ג) אין בסעיף זה כדי לגרוע מזכותו של המצווה לקבל בחזרה בכל עת צוואה שהפקיד.

צוואה בפני רשות

22. (א) צוואה בפני רשות תיעשה על ידי המצווה באמירת דברי הצוואה בעל-פה בפני שופט או רשם של בית משפט מחוזי או של בית משפט שלום, או בפני חבר של בית דין דתי, כמשמעותו בסעיף 135, או בהגשת דברי הצוואה בכתב, על ידי המצווה עצמו, לידי שופט, רשם או חבר בית דין דתי כאמור.

(ב) דברי הצוואה כפי שנרשמו על ידי השופט, הרשם או חבר בית הדין הדתי או כפי שהוגשו לידו, ייקראו בפני המצווה, הוא יצויר שזו צוואתו, והשופט, הרשם או חבר בית הדין הדתי יאשר על פני הצוואה שהיא נקראת ושהמצווה הצויר כאמור.

(ג) נכתבה הצוואה בלשון שהמצווה אינו שומע, תיקרא בפניו בתרגום ללשון שהוא שומע, והמתרגם יאשר זאת על פני הצוואה.

(ד) במקום קריאת הצוואה או תרגומה בפני המצווה יכולה לבוא קריאתה או קריאת תרגומה על ידי המצווה עצמו.

(ה) צוואה שנעשתה בפני רשות מותר להפקידה בבית משפט מחוזי.

(ו) צוואה בפני רשות תהיה ראויה לכאורה שהאדם הנקב בה כמצווה עשה את הצוואה ושגשגה ביום והמקום הנקובים בה ביום העשייה ומקומה.

צוואה בעל-פה

23. (א) שוכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל-פה בפני שני עדים השומעים לשונו.

(ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שיחותם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם בבית משפט מחוזי; וישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שנ ניתן לעשותם.

(ג) צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה והמצווה עודנו בחיים.

פסלות עדים

24. קטין ומי שהוכרז פטול-דין אינו בשירים להיות עדים לעשיית צוואה לפי סימן זה.

קיום צוואה על אף פגמים בצורתה

25. לא היה לגיית המשפט ספק באמיתותה של צוואה, רשאי הוא לקיימה אף אם יש פגם בחתימתם של המצווה או של העדים או בתאריך הצוואה או בהליכים המפורטים בסעיפים 20 עד 23 או בכשרות העדים.

סימן ב': תוקף הצוואה

26. צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פטול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה — בטלה.

כשרות לצוות

27. (א) התחייבות לעשות צוואה, לשנותה או לבטלה או שלא לעשות אחת מאלה — אינה תופסת.

תופש לצוות

(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה את זכות המצווה לשנות את הצוואה או לבטלה — בטלה.

28. (א) אין צוואה נעשית אלא על ידי המצווה עצמו.

הצוואה מעשה אישי

(ב) הוראת צוואה התולה תקפה ברצונו של אדם שאינו המצווה — בטלה.

מסירת קביעת וסמכות בחירה	29. אין המצוה יכול למסור לאחר את קביעת האדם שיזכה מן העובד או את קביעת התלק היחסי או המנה שאדם יזכה בהם; אולם אם ציין המצוה בצוואה אנשים שמתוכם יש לבחור זכות, או ציין נכסים שמתוכם יש לבחור מנה, רשאי לבחור מי שהמצוה קבעו לכך בצוואתו; ואם לא קבע המצוה, או שקבע הבחירה לא נעשתה תוך זמן סביר, יבחר בית המשפט או אדם שיקבע בית המשפט.
אגב אינם וכו'	30. (א) הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, אינו, השפעה בלתי הוגנת, התחבולה או תרמית - בטלה.
	(ב) הוראת צוואה שנעשתה מחמת טעות - אם אפשר לקבוע בבירור מה היה המצוה מורה בצוואתו אילמלא הטעות, יתקן בית המשפט לפי זה את דברי הצוואה; אם אי-אפשר לעשות כן - בטלה הוראת הצוואה.
אי-ביטול של צוואה פגומה	31. עברה שנה מהיום שהאונס, האיום, ההשפעה הבלתי הוגנת או התחבולה חדלו לפעול על המצוה, או מהיום שגודע למצוה על התרשית או הטעות, והיה ברדי המצוה לבטל את הצוואה ולא עשה כן, לא יהיה עוד באותו פגם כדי ביטול הוראת הצוואה או תיקונה.
טעות סופר וכו'	32. נפלה בצוואה טעות סופר או טעות בתיאורו של אדם או של נכס, בתאריך, במספר, בחשבון או ביוצא באלה, ואפשר לקבוע בבירור את כוונתו האמיתית של המצוה, יתקן בית המשפט את הטעות.
צוואה פגומה וכו'	33. הוראת צוואה שאין לראות מתוכה למי ציונה המצוה או מה ציונה או שאין להבין ולשמענה - בטלה.
צוואה בלתי חוקית וכו'	34. הוראת צוואה שביצועה בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי - בטלה.
צוואה לטובת עדים וכו'	35. הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקה באופן אחר חלק בעריכתה, הוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אדם מאלה - בטלה.
ביטול על ידי המצוה	36. (א) המצוה רשאי לבטל צוואתו, אם על ידי ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה, ואם על ידי השמדת הצוואה; השמיד המצוה את הצוואה, חזקה עליו שהתכוון בכך לבטלה.
	(ב) צוואה חדשה, אף אם אין בה ביטול מפורש של צוואה קודמת, רואים אותה כמבטלת את הקודמת במידה שהוראות הצוואה החדשה סותרות את הוראות הצוואה הקודמת, וזאת אם אין בצוואה החדשה אלא הוספה על האמור בצוואה הקודמת.
תחלה	37. לענין סימן זה "הוראת צוואה" - גם הצוואה כולה, חלק ממנה הנבאי מתבאיה ומשמע.
ביטול מקצה הצוואה	38. (א) נקבע בצוואה דבר בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי כתבאי לזכות או כחוב למי טעין 45, בטל התבאי או החוב, ואין בכך כדי לבטל את הזכות שהיתה מוחזקת או שהחוב היה מוטל עליה.
	(ב) בטלים חלק, הוראת או תבאי של צוואה שלא כאמור במעיף קטן (א), אין בכך כדי לבטל שאר חלקיה, הוראותיה או תבאיה אלא במידה שצוואה לבית המשפט שהם קשורים קשר בל ינתק כמה שבטל או שהמצוה לא היה רוצה בהם בלעדיו.
הצורך בצו קיום צוואה	39. אין לתבוע זכויות על פי צוואה ואין להזיקק לה בצוואה אלא אם ניתן עליה צו קיום לפי הוראות הפרק החמישי.

סימן ב': הוראות הצוואה

40. אדם רשאי לצוות לאחד או לאחרים —
- (1) כל עזבונו או חלק יחסי מכל עזבונו;
- (2) נכס מנכסי עזבונו או טובת הנאה מעזבונו (כחוק זה — מנה).
41. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אם לא זכה הראשון; השני יזכה אם מת הראשון לפני המצווה או שנמצא פטול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו שלא לטובת בן-זוגו או ילדיו של המוריש.
- (ב) זכה השני, דינו כדין מי שהמצווה ציווה לו לכתחילה.
- (ג) על דרך זו רשאי המצווה לצוות גם ליותר משניים.
42. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אחרי שזכה הראשון; השני יזכה במות הראשון או בהתקיים התנאי או בהגיע המועד שנקבע לכך בצוואה, הכל לפי המוקדם יותר.
- (ב) הראשון רשאי לעשות במה שקיבל ככתוך שלו, והשני לא יזכה אלא במה ששייר הראשון; אולם אין הראשון יכול לגרוע מזכותו של השני על ידי צוואה.
- (ג) השני יזכה אם היה כשר לרשת את המצווה בשעת זכייתו, אף אם לא היה כשר לכך במות המצווה; מת השני לפני שעת זכייתו או שנמצא פטול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת.
- (ד) הוראת צוואה על דרך זו ליותר משניים — בטלה, זולת הוראה לטובתו של מי שהיה בחיים בשעת עשיית הצוואה.
43. (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יזכה בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.
- (ב) לא נתקיים התנאי או לא הגיע המועד לפני מות המצווה, יתנהל העזבון על ידי מנהל עזבון עד שיתקיים התנאי או שיגיע המועד או עד שיתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים; והוא הדין משציווה המצווה לתאגיד שצוויין אינו כשר לרשת בהתאם לסעיף 4.
- (ג) לא קבע המצווה מי יזכה אם יתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים, יזכו היורשים על פי דין.
44. (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יחדל מלזכות בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.
- (ב) לא קבע המצווה מי יזכה בהתקיים התנאי או בהגיע המועד, יזכו יורשיו על פי דין כיורשים אחרי אותו יורש בהתאם להוראות סעיף 42.
45. המצווה רשאי להורות בצוואתו דבר שיורש יהיה חייב לעשותו, או להימנע מעשותו, במה שקיבל מן העזבון; מילוויו של חייב כזה יכול לדרוש כל מי שמעוגין במילוויו, ואם היה בדבר ענין לציבור — גם היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.
46. ציווה המצווה חלק יחסי מכל עזבונו לאחד מיורשיו על פי דין, יבוא חלק זה במקום המגיע לאותו יורש על פי דין ולא בנוסף לכך.
47. ציווה המצווה מנה למי שיורש על פי דין או למי שזוכה בחלק יחסי מכל העזבון על פי הצוואה, תבוא המנה בנוסף על החלק בעזבונו ולא במקומו.

נושא הצוואה

יורש במקום יורש

יורש אחר יורש

יורש על תנאי
דיווח

יורש על תנאי
מפסיק

חיובי יורש

צוואה וירשה
על פי דין

מנה וחלק בעזבונו

יורשים שלא נקבעו חלקיהם	48. ציווה המצווה לאחזים ולא קבע חלקיהם, יחלקו בשווה.
יורש שמת לפני המוריש	49. זוכה על פי צוואה שמת לפני המצווה, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו – אם בשעת מות המצווה נשארו בן-זוג או צאצאים של אותו זוכה, יזכו הם לפי כללי החלוקה שביררשה על פי דין; בכל מקרה אחר הוראת הצוואה לטובת אותו זוכה מתבטלת.
יורש פסול ויורש שהסתלק	50. זוכה על פי צוואה שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, שלא לטובת בן-זוגו או ילדיו של המוריש, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת.
מנה של נכס מסויים	51. (א) ציווה המצווה נכס מסויים, זכה בו הזוכה כמות שהיה הנכס במות המצווה. (ב) אין הזוכה זכאי לדרוש מן היורשים האחרים סילוקו של שעבוד ששועבד בו הנכס על ידי המצווה. (ג) אין הזוכה זכאי לפיצוי מן היורשים האחרים אם במות המצווה לא היה הנכס בין נכסיו.
מנה של נכס בלתי מסויים	(ד) פירות הנכס ויציאותיו עד מות המצווה הם לחשבון העזבון, מאז ואילך הם לחשבונו של הזוכה, זולת אם זכה בנכס במועד מאוחר יותר.
מנה של נכס בלתי מסויים	52. ציווה המצווה נכס בלתי מסויים, זכאי הזוכה לנכס מסוג בינוני.
כפיפות להוראות הצוואה	53. הוראות הסעיפים 41 עד 52, פרט לסעיף 42 (ד), חלות במידה שאין בצוואה הוראות אחרות.
פירוש הצוואה	54. (א) מפרשים צוואה לפי אומד דעתו של המצווה כפי שהיא משתמעת מתוך הצוואה, יבמידה שאינה משתמעת מתוכה – כפי שהיא משתמעת מתוך הנסיבות. (ב) צוואה הניתנת לפירושים שונים, הפירושים המקיים אותה צריך על פירוש שלפניו היא בטלה. (ג) צוואה יכול שתהיה בלשון מתנה, מחילה או הודאה או בכל לשון אחרת.
מעין צוואה	55. איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אין אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, רואים את הנשאר כחיים כאילו המוריש ציווה לו מה שהנשאר בחיים היה מקבל בירושה על-פי דין אילו היו נשואים זה לזה, והוא כשאין הוראה אחרת, מפורשת או משתמעת, בצוואה שהשאיר המוריש.
פרק רביעי: מזונות מן העזבון	
הזכות למזונות	56. הניח המוריש בן-זוג, ילדים או הורים והם זקוקים למזונות, זכאים הם למזונות מן העזבון לפי הוראות פרק זה, בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה.
גדרי הזכות למזונות	57. (א) הזכות למזונות היא – (1) לבן-זוגו של המוריש – כל זמן אלמנותו, זולת רשאי בית המשפט לתת מענק חריג מעמי לאלמנת המוריש הנישאת שנית אם גרעה לבית המשפט לעשות כן בנסיבות הענין ובשים לב לזכויות ילדי המוריש; (2) לילדי המוריש – עד גיל 18, ולילד נכה – כל זמן נכותו;

(3) לילד בגיר של המוריש שבית המשפט ראה לפי הגסיבות שמן הראוי לקבוע לו מזונות – עד גיל 23;
 (4) להורי המוריש שהדאגה לפרנסתם היתה עליו ערב מותו – כל ימי חייהם.
 (ב) בן-זוג שערב מות המוריש בשללה ממנו זכותו לקבל מזונות ממנו, אינו זכאי למזונות מעובדו.

(ג) איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, זכאי הנשאר בחיים למזונות מן העובד כאילו היו נשואים זה לזה.

(ד) ילד, לענין מזונות – לרבות ילד שגולד אחרי מות המוריש, ילד שלא מנישואין, ילד מאומץ, וכן נכד של המוריש שנתייתם לפני מות המוריש או שהדאגה לפרנסתו היתה על המוריש ערב מותו ואין הוריו יכולים לספק לו מזונותיו.

58. מזונות מן העובד – לרבות הוצאות הכשרתו של הזכאי למשלח יד.

הוצאות הכשרה למשלח יד

59. בקביעת הזכות למזונות ומידתם יתחשב בית המשפט, בין השאר:

קביעת המזונות

- (1) כשורי העובד;
- (2) במה שהזכאי למזונות עשוי לקבל מן העובד כיוורש על פי דין או כזוכה על-פי צוואה;
- (3) ברמת החיים של המוריש ושל הזכאי למזונות כפי שהיתה ערב מות המוריש, ובשינוי שחל בצרכיו של הזכאי עקב מות המוריש;
- (4) ברכושו של הזכאי למזונות;
- (5) בהכנסתו של הזכאי למזונות מכל מקור שהוא, ובלבד שלגבי בן-זוגו של המוריש לא יתחשב בית המשפט בהכנסתו מעבודתו או ממשלח יד אלא במידה שהכנסה כזאת שימשה גם ערב מות המוריש לפרנסת המשפחה או לפרנסת בן-הזוג;
- (6) במזונות שהזכאי יכול לקבל על-פי הסעיפים 2 או 3 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959;
- (7) לגבי בן-זוגו של המוריש – במה שמגיע לו על-פי עילה הנובעת מקשר אישות, לרבות מה שהאשה מקבלת על פי כתובה.

60. (א) בקשה לקביעת מזונות תוגש לבית המשפט לפני חלוקת העובד; אולם בית המשפט רשאי להיזקק לבקשה שהוגשה תוך ששה חדשים לאחר חלוקת העובד אם ראה שהגסיבות מצדיקות זאת.

בקשה לקביעת המזונות

(ב) בית המשפט רשאי לפסוק מזונות למפרע הזול ממות המוריש; וכן רשאי הוא לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור הבקשה.

(ג) בית המשפט הן בעובדו של פלוני רשאי לפסוק מזונות לפי פרק זה, אף אם לא הוגשה לו בקשה לכך, אם ראה שהגסיבות מצדיקות זאת.

61. (א) בית המשפט יקבע את סיומק המזונות בהקצבות חודריות, אולם רשאי הוא לקבעו בתשלום חד-פעמי או מקצתו בצורה אחת ומקצתו בצורה אחרת, אם ראה שהגסיבות מצדיקות זאת.

דרכי סיומק המזונות

1 ס"ח 276, תשי"ט, עמ' 72.

- (ב) בית המשפט רשאי לקבוע את הדרכים לסיפוק המזונות ובין השאר –
 (1) מי יספק את המזונות ולידי מי יסופקו;
 (2) הכסת המזונות על ידי הפקדה, השקעה, ביטוח קצבה, שעבוד או באופן אחר.

(ג) בית המשפט רשאי להתנות את סיפוק המזונות בתנאים אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

(ד) נקבעו הקצבות חוזרות, רשאי כל צד, בכל עת, לבקש שינוי הדרכים או התנאים לסיפוקן או לבקש החלפתן בתשלום חד-פעמי.

גילוי עובדות
 ושינוי נסיבות

62. (א) נקבעו מזונות, רשאי הזכאי למזונות לבקש הגדלתם ורשאים היורשים לבקש הקטנתם או ביטולם ולבקש החזרתו של תשלום חד-פעמי, כולו או מקצתו, הכל לפי הענין, אם נתגלו עובדות שוויו קיימות בשעת קביעת המזונות ולא היו ידועות למבקש אותה שעה.
 (ב) נקבעו הקצבות חוזרות, רשאי הזכאי למזונות לבקש הגדלתן ורשאים היורשים לבקש הקטנתן או הפסקתן אם השתנו הנסיבות שהיו קיימות בשעת קביעתן, ובלבד שבקשה לפי סעיף קטן זה לא תוגש לבית המשפט לפני תום שנה מיום החלטתו הקודמת ושנית המשפט רשאי שלא להיזקק לשינוי בנסיבות שהמבקש יכול היה לצפות מראש בשעת הדיון הקודם.

(ג) אין לחייב יורש לפי סעיף זה בתשלום מזונות אלא כדי שוויו של מה שקיבל מן העובד, ואם קיבל מנכסי העובד בתום לב – כדי שוויו של מה שנשאר בידו; ואין לחייב זכאי למזונות בהחזרת תשלום חד-פעמי שקיבל, אלא כדי שוויו של מה שקיבל, ואם קיבל בתום לב – כדי שוויו של מה שנשאר בידו.

הרחבת העובד
 לצרכי מזונות

63. (א) לא היה בעובד כדי סיפוק מזונות לכל הזכאים להם, רשאי בית המשפט לראות כחלק מן העובד מה שנתן המוריש בלי תמורה באותה תוך שנתיים לפני מותו, למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין.

(ב) בית המשפט רשאי לחייב את המקבל להחזיר לעובד או לשלם מזונות כדי שוויו של מה שנשאר בידו בזמן מות המוריש, ואם קיבל שלא בתום-לב – כדי שוויו של מה שקיבל.

(ג) המקבל רשאי להפחית את התמורה שנתן או שוויה ממה שעליו להחזיר או לשלם.

סדר העדיפות
 בין הזכאים

64. לא היה בעובד כדי סיפוק המזונות לכל הזכאים להם, רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לחלקם ביניהם או לפטוק מזונות לאלה הנראים לו כזקוקים להם ביותר.

עסקאות בזכות
 למזונות

65. (א) הסכם בדבר מזונות לפי פרק זה ודיתור עליהם, אם נעשו בזוי המוריש – בטלים, (אם נעשו אחרי מותו, טעונים אישור בית המשפט.

(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה זכות למזונות לפי פרק זה – בטלה.

(ג) זכות למזונות לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לציקול ואינה עוברת בירושה.

סדר חמישי : צו ירושה וצו קיום צוואה

66. (א) בית המשפט רשאי להצהיר על זכויות הירושים : בירושה על פי דין — על ידי צו ירושה; בירושה על פי צוואה — על ידי צו קיום צוואה (להלן — צו קיום).
(ב) ציווה המוריש חלק מנכסיו, יינתן על אותו חלק צו קיום, ועל הנוותר — צו ירושה.
67. הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום, יודיע על כך בית המשפט ברכיבים ויקבע זמן מתאים שלא יפחת משבועיים להגשת התנגדויות; כל המעוניין בדבר רשאי להגיש התנגדות תוך הזמן שנקבע וכל עוד לא ניתן הצו.
68. (א) עובדת מותו של אדם וזמן מותו טעונים הוכחה בתעודת מוות או בהצהרת מוות, וזאת אם התיר בית המשפט, מנימוקים שיירשמו, להוכיחם באופן אחר.
(ב) צוואה, למעט צוואה בעל-פה, טעונה הוכחה בהגשת המקור; הוכח שהמקור נשמד בדרך או בנסיבות שאין בהן כדי לבטל את הצוואה, או שאי-אפשר להגיש את המקור, רשאי בית המשפט להתיר הוכחת הצוואה בהגשת העתק או באופן אחר.
69. (א) צו ירושה יצהיר על שמות הירושים ועל חלקי היחסי של כל אחד מהם בעזבונו.
(ב) צו קיום יצהיר שהצוואה היא בת-תוקף חוץ מהוראותיה שבית המשפט מצא שהן בטלות.
70. (א) מת יורש אחרי מות המוריש ולפני מתן הצו, או שחל באותה תקופה שינוי אחר, יפרט הצו את הפרטים האמורים בסעיף 69 כמצבם בזמן מתן הצו.
(ב) נתמנה מנהל עזבונו, יצויין הדבר בצו הירושה או בצו הקיום.
71. צו ירושה וצו קיום כוחם יפה כלפי כל העולם כל עוד לא תוקנו או בוטלו.
72. (א) בית המשפט שנתן צו ירושה או צו קיום רשאי, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; אולם רשאי בית המשפט שלא להזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפניו לפני שנתן את הצו ולא הביאה לפניו בהודמנות הסבירה הראשונה.
(ב) תיקן או ביטל בית המשפט את הצו, יודיע על כך ברכיבים.
73. מי שרכש זכות בתום לב ובתמורה בסמכו על צו ירושה או על צו קיום שהיה ברי-תוקף אותה שעה, או מי שקיים חיוב בתום לב בסמכו כאמור, אין לבטל זכותו או לחייבו שנית אף אם הצו תוקן או בוטל לאחר מכן.
74. ההוצאות הכרוכות בהליכים לפי פרק זה, בסכומן שיקבע בית המשפט, יחולו על העזבונו אם לא הורה בית המשפט שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.
75. (א) מי שיש בידו צוואה חייב למסרה, במקור או בהעתק מאושר, לבית משפט מחוזי מיד לאחר שגודע לו על מות המצווה.
(ב) המפר הוראות סעיף זה, דינו — מאסר שלוש חודשים או קנס אלף לירות.
76. היתה בבית המשפט צוואה — בין שהופקדה או שנעשתה בבית המשפט מלכתחילה ובין שנמסרה לו לפי סעיף 75 — או זכרון דברים על צוואה בעל-פה, ותוך שלושה חודשים לאחר מות המצווה או מסירת הצוואה כאמור, הכל לפי המאוחר יותר, לא הוגשה בקשה לקיום הצוואה, ימסור בית המשפט הודעה על כך לזכאים לפי הצוואה ויודיע על כך ברכיבים.

פרק שישי: הנהלת העזבון וחלוקתו

סימן א': שמירת העזבון

77. בכל עת לאחר מות המוריש וכל עוד לא נתמנה מנהל עזבון רשאי בית המשפט, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, לבקש אמצעים הנראים לו לשמירת העזבון או לשמירת זכויות בעזבון, לרבות עיכוב זמני של פעולות הנכסי העזבון, מתן צו למכירתם של נכסים ספציפיים שבבעלות המינוי מנהל עזבון זמני

סימן ב': מנהל עזבון

78. בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעונין בדבר, למנות, בצו, מנהל עזבון.

79. למנהל עזבון יכול להתמנות יחיד או תאגיד או האפוטרופוס הכללי.

80. לא יתמנה למנהל עזבון אלא מי שהודיע לבית המשפט על הסכמתו לכך.

81. קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עזבון, ימנה בית המשפט למנהל עזבון אותו אדם, וזאת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שביט המשפט משוכנע, מטעמים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.

82. מנהל עזבון חייב, בכפוף להוראות בית המשפט, לכנס את נכסי העזבון, לנהל את העזבון, לסלק את חובות העזבון, לחלק את יתרת העזבון בין היורשים, לפי צו ירושה או צוואה מקויימת, ולעשות כל דבר אחר הדרוש לביצועם של צו ירושה או של צוואה מקויימת.

83. בית המשפט רשאי, בכל עת, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, לתת למנהל עזבון הוראות בכל דבר הנוגע למילוי תפקידיו.

84. (א) בהקדם האפשרי ולא יאוחר משש יום לאחר מינויו יגיש מנהל העזבון לבית המשפט פרטת של נכסי העזבון ושל חובותיו ויאמת בהצהיר שלפי מיטב ידיעתו הפרטה שלמה.

(ב) הוגשה פרטה ולאחר מכן נתגלו נכסים או חובות נוספים, יגיש מנהל העזבון, תוך ארבעה עשר יום מן היום שנתגלו, תוספת פרטה ויאמת בהצהיר שלפי מיטב ידיעתו הפרטה שלמה.

(ג) בית המשפט רשאי, אם ראה סיבות מצדיקות, להאריך את התקופות להגשת פרטה או תוספת פרטה.

85. בית המשפט רשאי להורות –

- (1) שמנהל העזבון יגיש לבית המשפט, במועד שקבע, שומת נכסי העזבון ערוכה לתאריך שקבע בית המשפט;
- (2) שהשומה האמורה תיערך על ידי שמאי או על ידי אדם אחר שקבע בית המשפט.

86. מנהל עזבון חייב, בכל עניני העזבון, לנהל חשבונות, להגיש לבית המשפט דין וחשבון כפי שיוורה ולפתות אחת לשנה ובפקיעת משרתו, ולמסור לבית המשפט ידיעות מלאות לפי דרישתו.

87. בבדיקת הפרטה, השומה, החשבונות, הדינים והחשבונות והידיעות לפי הסעיפים 84 עד 86 רשאי בית המשפט להיעזר במי שימצא לנכון וכן רשאי הוא להטיל לענין זה תפקידים על האפוטרופוס הכללי.

אחריות	88. מנהל עזבון אחראי לגזק שגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עזבון; בית המשפט רשאי לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו; מנהל עזבון אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט.
ערובה	89. (א) בית המשפט רשאי, לפני מינויו של מנהל עזבון או אחרי כן, לדרוש שמנהל העזבון ישעבד נכסים או יתן ערובה אחרת להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית המשפט, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה. (ב) הורה המוריש בצוואתו שמבצע צוואתו או מנהל עזבונו לא יחוייב לתת ערובה, או שצייין בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או ינהל עזבונו ולא הורה שעליו לתת ערובה, לא ידרוש בית המשפט ממנהל העזבון שיתן ערובה אלא אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לעשות כן.
מימוש הערובה	90. ערובה לפי סעיף 89 תינתן לזכות האפרטורפוס הכללי, והוא מוסמך לייצג את הזכאים בכל הנוגע למימושה.
שכר	91. בית המשפט רשאי לפסוק למנהל עזבון שכר כפי שיראה למתאים.
פקיעת המשרה	92. (א) מנהל עזבון רשאי, על ידי הודעה בכתב לבית המשפט, להתפטר מתפקידו; החתפטרות אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור. (ב) בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעוניין בדבר או מיזמת עצמו, לפטר מנהל עזבון אם לא מילא ותפקידו כראוי או אם ראה בית המשפט סיבה אחרת לפיטוריו. (ג) משרתו של מנהל עזבון פוקעת אם אישר בית המשפט שסיים תפקידו ומן היום שנקבע לכך באישור.
מנהלים אחדים	93. מינה בית המשפט שני מנהלי עזבון או יותר, יחולו ההוראות הכאות, זולת אם הורה בית המשפט אחרת:
	<ol style="list-style-type: none"> (1) מנהלי העזבון חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי שיחליט בית המשפט; (2) פעולה של אחד או של אחדים ממנהלי העזבון טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע; (3) בענין שאינו טובל דיהוי רשאי כל אחד ממנהלי העזבון לפעול על דעת עצמו; (4) כל מנהל עזבון אחראי לפעולת חבריו זולת אם התנגד לה או לא ידע עליה; (5) בתפנה מקומו של אחד ממנהלי העזבון או שחדל לפעול, זמנית או לצמית, הות, חייבים האחרים להודיע על כך מיד לבית המשפט, והם חייבים ומוסמכים להמשיך בתפקידיהם כל עוד לא הורה בית המשפט אחרת.
הגנת צד שלישי	94. פעולה של מנהל עזבון הטעונה הסכמה או אישור לפי סעיף 89 (2) תהא בתחוקה גם באין הסכמה או אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה הסכמה או אישור.
הוראות המוריש	95. נתן המוריש בצוואתו הוראות בענין מן העניינים הנתונים לפי סימן זה לשיקול דעתו של בית המשפט, יפעל בית המשפט בהתאם להוראות אלה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לטעות מהן.
האפרטורפוס הכללי כמנהל עזבון	96. נתמנה האפרטורפוס הכללי כמנהל עזבון, לא יחולו ההוראות הסעיפים 80, 84 עד 81.

סימן ג': ניהול העזבון על ידי מנהל עזבון

סמכויות מנהל העזבון	<p>97. מנהל העזבון מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו; את הפעולות המנויות להלן אין הוא מוסמך לעשות בלי שבית המשפט אישרן תחילה:</p> <p>(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיטול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, או של דירה;</p> <p>(2) השכרה שחוקי הגנת הדייר חלים עליה;</p> <p>(3) פעולה שתקפה תלוי ברישום בפנקס המתנהל על פי חוק;</p> <p>(4) מתן ערובה;</p> <p>(5) כל פעולה אחרת שקבע אותה בית המשפט, בצו המינזי או לאחר מכן, כטענת אישור כאמור.</p>
כינוס גכסי העזבון	<p>98. מנהל העזבון רשאי לדרוש שנכסי העזבון יימסרו לו ושהחובות שהגיעו למוריש יסולקו לו. וידו בזה כיד המוריש.</p>
הזמנת נושים	<p>99. (א) מנהל העזבון חייב להזמין את נושי המוריש להודיע לו בכתב על תביעותיהם; ההזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים לפחות מיום הפרסום.</p> <p>(ב) בית המשפט רשאי לפטור את מנהל העזבון מן החובה להזמין את הנושים, אם ראה שבגסיכות הענין אין הצדקה להזמין.</p> <p>(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת מנהל העזבון לסלק חובות העזבון שעליהם גודע לו בדרך כל שהיא.</p>
כמה מסלקים חובות העזבון	<p>100. (א) לסילוקם של חובות העזבון ישתמש מנהל העזבון בראש ובראשונה בכספים הנמצאים בעזבון.</p> <p>(ב) במידה שסילוק החובות מצריך מימוש של גכסי עזבון, יציע אותם מנהל העזבון תחילה ליורשים ויתן להם שהות סבירה לרכושם במחיר שאיננו נופל ממחיר השוק.</p> <p>(ג) ציווה המוריש נכס מסויים לפלוני, לא ימומש אותו נכס כל עוד אפשר לסלק חובות העזבון מתוך גכסי עזבון אחרים.</p> <p>(ד) בית המשפט רשאי לתת למנהל העזבון הוראות שונות מהוראות סעיף זה, ורקוצאי הוא להורות לו שמכירתם של גכסי עזבון תהיה בדרך שנכסים כאלה נמכרים בהוצאה לפועל או בדרך אחרת שיקבע.</p>
חובות מובטחים	<p>101. חוב מחובות המוריש שהיה מובטח ערב מותר, אין הוראות חוק זה פוגעות בגבייתו מתוך הבטחה.</p>
חובות כשתיד וחובות על תנאי	<p>102. חוב מחובות המוריש שלא הגיע זמן פרעונו וחוב על תנאי רשאי בית המשפט, אם ראו סיבה לכך, להורות שיובטח או שישולק כפי שיקבע, אף לפני זמן הפרעון או כטרם התקיים התנאי.</p>
הוצאות ניהול העזבון	<p>103. הוצאות ניהול העזבון, לרבות שכרו של מנהל העזבון, יחולו על העזבון אם לא הורה בית המשפט שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.</p>

104. (א) הסכומים הבאים (בחוק זה – חובות העזבון) יסולקו לפי סדר עדיפות זה:
- (1) ההוצאות הכרוכות בהלווית המוריש, כקבורתו ובהצבת מצבה על קברו, לפי הנהוג באותן נסיבות;
 - (2) ההוצאות של צו ירושה, של צו קיום ושל ניהול העזבון במידה שהן חלות על העזבון;
 - (3) החובות שהמוריש היה חייב ערב מותו ולא נכבטלו כמותו (בחוק זה – חובות המוריש) לרבות המגיע לאשתו על פי כתובה במידה שכונס הכתובה אינו עולה על סכום סביר;
 - (4) המגיע לבן-זוגו של המוריש על פי עילה הנובעת מקשר האישות, פרט לכתובה כאמור בפסקה (3).
- (ב) חובות העזבון בעלי עדיפות שווה יסולקו לפי יחס הסכומים שלהם.
- (ג) עדיפותם של מסים ותשלומי חובה אחרים יהיה בהתאם להוראות החוקים הדנים בהם.
- (ד) חובות העזבון עדיפים על מזונות מן העזבון.

סדר עדיפות בין חובות העזבון

105. (א) היה מקום להנחת שיהיה בעזבון כדי סילוק כל חובות העזבון, רשאי מנהל העזבון לסלק חובות גם לפני גמר בירורם של שאר החובות.
- (ב) קיים חשש שלא יהיה בעזבון כדי סילוק כל חובות העזבון, לא יסלק מנהל העזבון אלא חובות שבית המשפט התיר סילוקם, במלואם, בחלקם או בשיעורים, הכל כפי שהורה בית המשפט.
- (ג) לענין סעיף זה "חובות העזבון" – גם מזונות מן העזבון במשמע.

בירורם וסילוקם של חובות

106. התברר שאין בעזבון כדי סילוקם של כל חובות העזבון, חייב מנהל העזבון להגיש בקשה למתן צו ניהול העזבון בפשיטת רגל לפי דיני פשיטת רגל, אם לא ציווה בית המשפט על דרך אחרת של ניהול העזבון.

פשיטת רגל של העזבון

מימון ד': חלוקת העזבון על ידי מנהל עזבון

107. (א) אחרי סילוקם של חובות העזבון ושל המזונות מן העזבון תחולק יתרת העזבון בין היורשים.
- (ב) אין לחלק את יתרת העזבון כל עוד לא נכרה התקופה שנקבעה בהזמנת הנושים; ואין לחלקה כל עוד לא נקבעו הזכויות החלדיות, לפי סעיף 3(ב), בלידתו של אדם.
- (ג) בית המשפט רשאי, אם ראה שחזבון מאפשר זאת, להתיר חלוקת מקצת העזבון לפני סילוק חובות העזבון והמזונות מן העזבון ולפני תום המועדים לפי סעיף קטן (ב).
- (ד) הורה המוריש בהוצאתו כדבר מועד מאוחר יותר לחלוקת העזבון, ינהגו לפי הוראות הנוהגות, אם לא נודעה בית המשפט לשנות את מועד החלוקה.

מועד החלוקה

108. (א) מי שעניו מות המוריש היה גר עמו בדירתו, בין שהמוריש היה בעל הדירה ובין ששכר אותה, רשאי להוסיף ולגור בה שלשה חדשים, ואם היה יורש – ששה חודשים לאחר מות המוריש, ורשאי תוא להשתמש, אותה תקופה, במטלטלי משק הבית המשותף במידה שהשתמש בהם ערב מות המוריש.

מגורים וכלכלה לזמן מספר

(ב) מי שערב מות המוריש היה גר עמו ואותו זמן היתה כלכלתו על המוריש, רשאי לקבל כלכלתו מן העזבון חודש ימים לאחר מות המוריש.
 (ג) אין בזכויות לפי סעיף זה כדי לחייב אדם כלפי העזבון או לגרוע מחלקו של יורש בעזבון; ואין בהן כדי להוסיף על הוראות החוקים להגנת הדייר או לגרוע מהן, או לגרוע מהוראות סעיף 115.

109. (א) נכסי העזבון יחולקו בין היורשים לפי שוויים בזמן החלוקה.
 (ב) שבח הנכסים, פירותיהם וכל מה שבא במקום הנכסים ממות המוריש עד לחלוקת העזבון — של העזבון הם, והוא הדין לגבי פחת הנכסים ולגבי תשלומים המוטלים עליהם.
 (ג) לא היה בעזבון, אחרי סילוקם של חובות העזבון ושל המזונות מן העזבון, כדי כל המנות, יופחתו המנות לפי יחס שוויין בנות המצווה, זולת אם היתה בצוואתו הוראה אחרת לענין זה.

110. (א) נכסי העזבון יחולקו בין היורשים על פי הסכם ביניהם או על פי צו בית המשפט.
 (ב) מנהל העזבון יציע ליורשים תכנית לחלוקת הנכסים וינסה להביאם לידי הסכמה.
 (ג) נעדר אחד היורשים ולא היה מיוצג כדין, יבוא אישורו של בית המשפט במקום הסכמתו.
 (ד) מתחלקים נכסי העזבון על פי הסכם בין היורשים, לא יחולו הוראות הסעיפים 112 עד 117.

111. (א) באין הסכם בין היורשים יחולקו נכסי העזבון ביניהם על פי צו בית המשפט.
 (ב) מנהל העזבון יביא לפני בית המשפט תכנית לחלוקת הנכסים.
 (ג) הורה המוריש בצוואתו כיצד יחולקו נכסי העזבון בין היורשים, ינהג בית המשפט לפי הוראות הצוואה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לסטות מהן; באין הוראות כאלה בצוואת המוריש, ינהג בית המשפט לפי הכללים שבסעיפים 112 עד 117.

112. נכסי העזבון יחולקו בין היורשים ככל האפשר בעין, בשים לב לתועלת שנכס פלוני עשוי להביא ליורש פלוני ולעורך הרגשי שיש לגכס פלוני לגבי יורש פלוני.

113. (א) נכס שאינו ניתן לחלוקה ונכס שעל ידי חלוקתו היה מאבד שיצור ניכר מערכו, לרבות יחידה בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, ולמעט משק חקלאי שסעיף 114 חל עליו — יימסר ליורש המרבה במחירו, ובלבד שלא יפחת ממחיר השוק; הסכום שהציע אותו יורש ייזקף על חשבון המגיע לו מן העזבון, ואם עלה על המגיע כאמור, ישלם היורש את הסכום העודף.

(ב) לא הסכימו אף יורש אחד לרכוש את הנכס כאמור בסעיף קטן (א), יימכר הנכס ודמי המכר יחולקו.

(ג) בית המשפט רשאי להורות שהמכירה תהיה בדרך שנכסים כאלה נמכרים בהוראה לפועל או בדרך אחרת שיקבע, ורשאי הוא לקבוע את הנאי התשלום לפי סעיף קטן (א) ותנאי תשלום דמי המכר לפי סעיף קטן (ב).

114. (א) משק חקלאי שהוא יחידה שחלוקתה היתה פוגעת בכושר קיומה כמשק חקלאי העשוי לפרנס משפחה חקלאית — יימסר ליורש המוכן ומסוגל לקיימו, והוא יפצה את היורשים האחרים במידה ששווי המשק עולה על המגיע לו מן העזבון.

(ב) באין הטכמה בין היורשים בשאלה מי מהם מוכן ומסוגל לקיים את המשק הווקר לאי, מה הם הנכסים המהווים את המשק החקלאי, מהו שווי המשק לצורך החישוב בין היורשים ובדבר צורת הפיצוי ליורשים האחרים, ומני סילוקו המסתחף – תחילת בית המשפט לפי הנסיבות.

(ג) היו שני יורשים או יותר, רבהם בן-זוגו של המוריש, מוכנים ומסוגלים לקיים את המשק החקלאי – בן-זוגו של המוריש עדיף על יורשים אחרים.

(ד) היה יורש עובד במשק החקלאי בחיי המוריש או שהשקיע בו מהונו ולא קיבל תמורה כפי שאדם אחר היה מקבלה, יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי הנמור.

115. (א) דירה שהמוריש היה ערב מותו בעלה וגר בה, רשאים בן-זוגו, ילדיו והוריו שהיו גרים בה אותה שעה עם המוריש, להוסיף ולגור בה כשוכרי היורשים שבחלקם נפלה הדירה; זמי השכירות, תקומחה ותנאיה ייקבעו בהסכם בין הנשארים בדירה לבין אותם היורשים, ובאין הסכם ביניהם – על-ידי בית המשפט.

דירת המגורים

(ב) בית המשפט רשאי לקבוע, לפי בקשת היורשים האמורים:

(1) שיוסיפו לגור בדירה רק אלה שאין להם דירה אחרת למגורים;

(2) שהנשארים בדירה יוסיפו לגור רק בחלק מן הדירה, ובלבד שחלק זה יכלול את המטבח והחדר-השירות, אם ישנם.

(ג) דירה שהמוריש שכר וגר בה ערב מותו, זכות השכירות בה על פי הוזה שאינה מתגלגלת במות המוריש ואינה זכות לפי חוקי הגנת הדייר, תימסר לבן-זוגו, לילדיו ולהוריו שהיו גרים באותה דירה עם המוריש ערב מותו.

116. נכסים שלא ניתן לנהוג בהם לפי הסעיפים 112 עד 115 יחולקו בין היורשים על פי גורל.

חלוקה על-פי הגרלה

117. (א) מקום שהוראות סימן זה נותנות זכות לאחד היורשים, גם יורשים אחדים במשמע אם הסכימו להשתמש באותה זכות במשותף.

תיאום הזכויות של יורשים אחדים

(ב) רצו יורשים אחדים להשתמש באותה זכות כל אחד בפני עצמו, יכריע ביניהם בית המשפט.

(ג) אין למנות נכס אחד ליורשים אחדים בלי הסכמתם.

118. (א) מגהל העזבון יגיש לבית המשפט, הוך שלושים יום לאחר חלוקת העזבון, פרטה של חלוקת העזבון ויאמת בתצהיר או שלמות הפרטה.

פרטת חלוקה

(ב) הפרטת הנציין את הנכסים שכל אחד מן היורשים קיבל מן העזבון ותכלול שומת שוויים של נכסים אלה בזמן החלוקה, אם לא ויתרו היורשים על השומה.

119. חולק העזבון ולאחר מכן נתגלו נכסי עזבון נוספים, יחולקו אף הם לפי הוראות סימן זה, אך אין לחזור ולחלק את אשר חולק אלא בהסכמת הנוגעים בדבר או במירה שגראה לבית המשפט שהחלוקה הקודמת הייתה נעשית אחרת אילו הנכסים הנוספים היו ידועים אותו זמן.

חלוקה נוספת

120. (א) חולק העזבון, אם על פי הסכם בין היורשים ראוי על פי צו בית המשפט, ולאחר מכן נודעו עובדות המראות ששומת נכס מנכסי העזבון הייתה מוטעית ביחתי מששית, או שחוקק או בוטל צו היירושה או צו הקיום שעל יסודם נעשתה החלוקה, תיבנים אלה שקיבלו יותי מולקם לחזור את היתרה לאלה שקיבלו פחות מחלקם, ובלבד שאי שקיבל מנכסי העזבון בתום לב אינו חייב להחזיר אלא מה שנשארו בידו.

חיקון חלוקה

(ב) באין הסכמת בין הצדדים יקבע בית המשפט, לפי הנסיבות, אם החזרה תהיה בעין או בכסף.

סימן ה': גיהול העזבון וחלוקתו על ידי היורשים

121. (א) נחמנה מנהל עזבון, אין היורשים רשאים לעשות בעזבון, אלא ברשות מנהל העזבון או בית המשפט.
 (ב) לא נחמנה מנהל עזבון, ינהל ריחוק העזבון על ידי היורשים לפי הוראות סימן זה.
122. (א) בגיהול העזבון חייבים היורשים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות יפגלו כפי שיחליט בית המשפט.
 (ב) פעולה של אחד או אחדים מן היורשים טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע.
 (ג) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מן היורשים לפעול על דעת עצמו.
123. (א) היורשים רשאים להזמין את נושי המוריש להודיע להם בכתב על תביעותיהם; הזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים לפחות מיום הפרסום.
 (ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת היורשים לסלק חובות העזבון שעליהם נודע להם בדרך כל שהיא.
124. על סילוק חובות העזבון על ידי היורשים יחולו, בשינויים המתחייבים, הוראות הסעיף פ"ב 100 עד 106.
125. על חלוקת העזבון בין היורשים יחולו, בשינויים המתחייבים, הוראות הסעיפים 107 עד 120; הגשת פרטת חלוקה כאמור בסעיף 118 תהא רשות בידי היורשים, כולם או נקצתם.

סימן ו': אחריות היורשים לחובות העזבון

126. עד לחלוקת העזבון אין היורשים אחראים לחובות העזבון אלא בנכטי העזבון.
127. (א) חולק העזבון אחרי שהוזמנו הנושים לפי סעיף 99 או לפי סעיף 123 ואחרי שסולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, אין יורש אחראי לחובות שלא סולקו אלא אם הוכח שידע עליהם בזמן החלוקה ועד כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון.
 (ב) פרטת החלוקה לפי סעיף 118 או לפי סעיף 125 תהיה ראויה לכאורה למה שכל יורש קיבל מן העזבון, ואם היתה כלולה בה שומה – גם לשוויו.
128. (א) חולק העזבון בלי שהוזמנו הנושים ובלי שפולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, אחראי כל יורש לחובות שלא סולקו כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה; אולם אם הוכיח שלא ידע על חוב פלוני בזמן החלוקה, יהיה אחראי לו רק כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון.
 (ב) הוכחת שוויו של העזבון או של מה שיורש קיבל מן העזבון – על היורש.
129. על אף האמור בסעיפים 127 ו-128 –
 (1) יורש שהעלים מנכטי העזבון ומנע בכך סילוקם של חובות, אחראי לכל החובות שלא סולקו כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה;
 (2) יורש שהעלים קיומו של חוב או הכשיל בדרך אחרת את סילוקו, אחראי לאותו חוב כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה.

130. (א) יורש שהעביר או ששעבד את חלקו בעזבונו שטרם חולק, כאמור בסעיף 7, אין הדבר פוגע באחריותו לחובות העזבונו.
- (ב) מקבל ההעברה אחראי, כערב לאותו יורש, לחובות העזבונו שלא סולקו לפני חלוקתו כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבונו, ומקבל השעבוד – כדי מה שקיבל תוך מימוש השעבוד.
131. (א) הזוכה במנה אינו אחראי, על אף האמור בסעיפים 127 עד 130, לחובות העזבונו שלא סולקו לפני חלוקתו, אלא כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבונו, ונושה אינו רשאי לגבות ממנו כל עוד הוא יכול לגבות מיורש שאינו זוכה במנה.
- (ב) הזוכה במנה אינו אחראי למנותיהם של זוכים אחרים.
132. (א) נושה שיוורש אחראי לחובו לפי הוראות סימן זה, רשאי לתבוע ממנו את מלוא תביעתו במידה שאינה עולה על היקף אחריותו של היורש, ובלבד שהודיע על תביעתו תוך התקופה שנקבעה בהזמנה לפי סעיף 99 או סעיף 123, אם הייתה הזמנה כזאת.
- (ב) נושה שלא הודיע על תביעתו תוך התקופה שנקבעה בהזמנה לפי סעיף 99 או סעיף 123, ואין לו הצדקה לאי-הודיעתו, אינו רשאי לתבוע מיורש אלא חלק יחסי מתביעתו כיהס חלקו של אותו יורש בעזבונו כולו, ותוך שנתיים מתום אותה תקופה.
133. מי שאחראי לחובות העזבונו לפי הוראות סימן זה, רשאי בית-המשפט לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם נהג לגבי חובות העזבונו ברום לב ומוז שקיבל מהעזבונו הוא מועט או שיש סיבה מיוחדת אחרת המצדיקה פטור זה.
134. (א) היורשים בינם לבין עצמם נושאים בחובות העזבונו לפי יחס חלקיהם בעזבונו, זולת אם הורה המוריש בצוואתו על חלוקה אחרת של נטל החובות, ובלבד שלא ישא יורש בחובות העזבונו בסכום העולה על אחריותו לנושים.
- (ב) יורש שסילק לנושה יותר מכפי שמוטל עליו בינו לבין היורשים האחרים, רשאי לדרוש מן האחרים החזרת היתרה במידה שסילקו פחות מכפי שמוטל עליהם.
- פרק שמיני : משפט בן-לאומי פרטי**
135. בספק זה "מושבו" של אדם – המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול-דין וחטוי, חוקה עליו שמושבו הוא במקום מושבו של נציגו כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962², כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.
136. בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושבו ביום מותו היה ביש-ראל או שהגיוו נכסים בישראל.
137. על הירושה יחול דין מושבו של המוריש בשעת מותו, חוץ מן האמור בסעיפים 138 עד 140.
138. נכסים העוברים בירושה לפי דין מקום המצאם בלבד, יחול על ירושתם אותו דין.
139. על הכשרות לצוות יחול דין מושבו של המצווה בשעת עשיית הצוואה.

דין הבעירה ושעבוד של חלק בעזבונו

אחריותו של הזוכה במנה

אחריות לחוב כולו או לחלק ממנו

פטור מאחריות

חלוקה נטל החובות בין היורשים לבין עצמם

הגדרה

סמכות בתי-המשפט הישראליים

בגירת הדין

דין נכסים מטויימים

כשרות לצוות

² ס"ח 380, תשכ"ב, עמ' 120.

140. צוראה כשרה, מבחינת צורחה, אם נעשתה לפי הדין הישראלי או לפי דין מקום עשייתה או לפי דין מושבו של המצווה בשעת עשייתה או בשעת מותו, ואם המצווה לא היה תוקף ישראל – גם לפי דין ארץ אורחותיו.
141. לענין קביעת הסמכות והניין לפי הסעיפים 136 עד 140 תהיה לכל מונח המשמעות שיש לו בדין הישראלי.
142. על אף האמור בחוק זה, כשחל הדין של מדינה פלוגית ואותו דין מפנה אל דין-חוץ, אין נזקקים להפנייה, אלא יחול הדין הפנימי של אותה מדינה; אולם כשהדין של אותה מדינה מפנה אל הדין הישראלי, נזקקים להפנייה ויחול הדין הפנימי הישראלי.
143. על אף האמור בחוק זה, כשחל דין-חוץ, אין נזקקים לו במידה שהוא מפלה מטעמי גזע, דת או לאום או סותר תקנת הציבור בישראל.
144. על אף האמור בחוק זה, דין-חוץ המקנה זכויות ירושה על פי דין למי שאיננו קרוב למוריש קרבת דם או קרבה של נישואין, חיתון או אימוץ, אין נזקקים לו אלא במידה שאותו דין-חוץ מכיר בזכויות ירושה כאמור המוקנות בדין הישראלי.

פרק שמיני : הוראות שונות

145. לא היה למוריש אלא יורש אחד, יהיו הוראות חוק זה בענין חלק בעובון חלות על העובון כולו, והוראות חוק זה בענין חלוקת העובון – על מיוזגם של נכסי העובון עם נכסי היורש היחיד.
146. אדם שבמותו היה נשוי ליותר מאשה אחת, מה שמגיע לבן-זוג בירושה על פי דין יחלק בין אלמנותיו בשווה.
147. סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם על פי חוזה ביטוח, על פי חברות בקופת קיצבה או בקופת תגמולים או על פי עילה דומה, אינם בכלל העובון, וזולת אם הותנה שהם מגיעים לעובון.
148. חוק זה אינו בא לפגוע ביחסי ממון בין איש לאשתו או בזכויות הנובעות מקשר האישות; אולם על זכויות ירושה ועל זכויות למזונות מן העובון לא יחול אלא חוק זה.
149. לענין ירושה בטלים הדינים המיוחדים הנוגעים למקרקעין מסוג "מירי".
150. בעניני ירושה לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922–1947.³
151. (א) בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו היה מושבו של המוריש במוותו; לא היה מושבו בארץ, מוסמך בית המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נמצאים נכסים מנכסי העובון; באין נכסי עובון בארץ, מוסמך בית המשפט המחוזי בירושלים.
- (ב) נמצאו נכסים מנכסי העובון באזורי שיפוטם של בתי משפט שונים והוגשה בקשה בקשר לעובון פלוני לאחד מבתי המשפט האלה, לא יהיו עוד האחרים מוסמכים לענין אותו עובון.

³ חוקי אי, כרך ג', עמ' 2736.

152. החלטת בית המשפט לפי הסעיפים 61, 63, 66, 72, 111, 119 או 120 ניתנת לערעור כאמור בסעיף קטן (א) של סעיף 19 לחוק בתי המשפט, חשי"ז-1957; החלטת אחרית של בית המשפט לפי חוק זה ניתנת לערעור כאמור בסעיף קטן (ב) לאותו סעיף.
153. בכל ענין המסור לפי חוק זה לבית המשפט ושאי לפנות אליו כל מי שמעונין בדבר; כן ושאי הירועץ המשפטי לממשלה או באיכותו, אם הוא סבור שיש בדבר ענין לציבור, לפתוח בכל הליך משפטי לפי חוק זה, לרבות ערעור, ולהתייצב ולטעון בכל הליך כזה.
154. יורש או זכאי למחצות מן העזבון שלדעת בית המשפט גבול ממנו לשמור בעצמו או על ידי גביגו על זכויותיו בעזבון, ושאי בית המשפט, לפי בקשת מעונין בדבר או מיומת עצמו, למנות לו אמטורופוס לשמירת זכויותיו בעזבון.
155. (א) על אף האמור בסעיף 151 מוסמך בית הדין הדתי שהיה לו שיפוט בעניני המעמד האישי של המוריש, לתת צו ירושה וצו קיום צוואה ולקבוע זכויות למחצות מן העזבון, אם כל הצדדים הנוגעים בדבר לפי חוק זה הביעו בכתב הסכמתם לכך.
- (ב) בענין שהובא בפני בית דין דתי בהתאם לסעיף קטן (א) מוסמך בית הדין הדתי, על אף האמור בסעיף 148, לבחוג לפי הדין הדתי הנהוג בו, ובלבד שאם היה בין הצדדים קטין או מי שהוכרז פסול-דין, לא יהיו זכויות הירושה שלו, אם על פי דין ואם על פי צוואה, וזכויותיו למחצות מן העזבון פחותות ממה שהיו לפי חוק זה.
- (ג) סעיף קטן (א) אינו בא לפגוע בסעיף 4 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (בישואין וגירושין), חשי"ג-1953.⁵
- (ד) בסעיף זה "בית דין דתי" — בית דין רבני, בין דין שריטי, בית דין של עדה נוצרית ובית דין דרוזי.
156. (א) בטלים —
- (1) סעיפים 87 עד 88, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.
 - (2) פקודת הירושה⁶;
 - (3) סעיף 4 לחוק שינוי זכויות האשה, חשי"א-1951.⁷
- (ב) כדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922-1947.⁸
- (1) במימון 51 (1) ייחוק "ירושית", צוואות ועזבונות;
 - (2) במימון 54 (1) ייחוק "פקודת צוואות".
157. מי שמת לפני תחילתו של חוק זה, יהול על ירושתו הדין שעמד בתקפו ערב תחילתו של חוק זה.
158. (א) צוואה שנעשתה לפני תחילתו של חוק זה והמצויה מנת אחרי תחילתו —
- (1) כשורה, מבחינת צורתה ומבחינת הכוונה, אם היתה כשרה ערב תחילתו של חוק זה או לפי הוראות חוק זה;
 - (2) אין למסלה בשל דבר שאיננו צילה לביטול צוואה לפי חוק זה.
 - (3) מי יעשהו צוואה לפני תחילתו של חוק זה ושאי למסלה, אחרי תחילתו, לפי הוראות חוק זה.

4 ס"ח 233, חשי"ז, עמ' 148.
 5 ס"ח 134, חשי"ג, עמ' 165.
 6 חוקי אי"י, כרך ב', חוק קליטה, עמ' 1353.
 7 ס"ח 28, חשי"א, עמ' 243.
 8 חוקי אי"י, כרך ג', עמ' 2738.

159. הליכים בעניני ירושה שהוחילו לפני תחילתו של חוק זה, יימשכו כאילו לא היה חוק זה בתקפו.

160. שרי המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, וכן בענינים אלה:

- (1) עשיית צוואה בפני רשות בחוץ לארץ והפקדת צוואה בחוץ לארץ;
- (2) רישום מרכזי של צוואות שנעשו בפני רשות ושל צוואות שהופקדו;
- (3) מתן הודעה אישית למעונינים נוסף על הודעה ברבים; מתן הודעה אישית או הודעה ברבים במקרים נוספים על אלה המפורטים בחוק זה; גזירתן של הודעות ברבים ודרכי פרסומן בארץ ובחוץ לארץ;
- (4) תשכונות שעל מנהלי עזרון לנהלם.

161. תחילתו של חוק זה, תשעה חדשים מיום פרסומו ברשומות.

תחילה

דב יוסף
שר המשפטים

לוי אשכול
ראש הממשלה

שניאור זלמן שזר
נשיא המדינה

